

13.1.2023

Eduskunnan lakivaliokunta

Lausuntopyyntö 16.12.2022

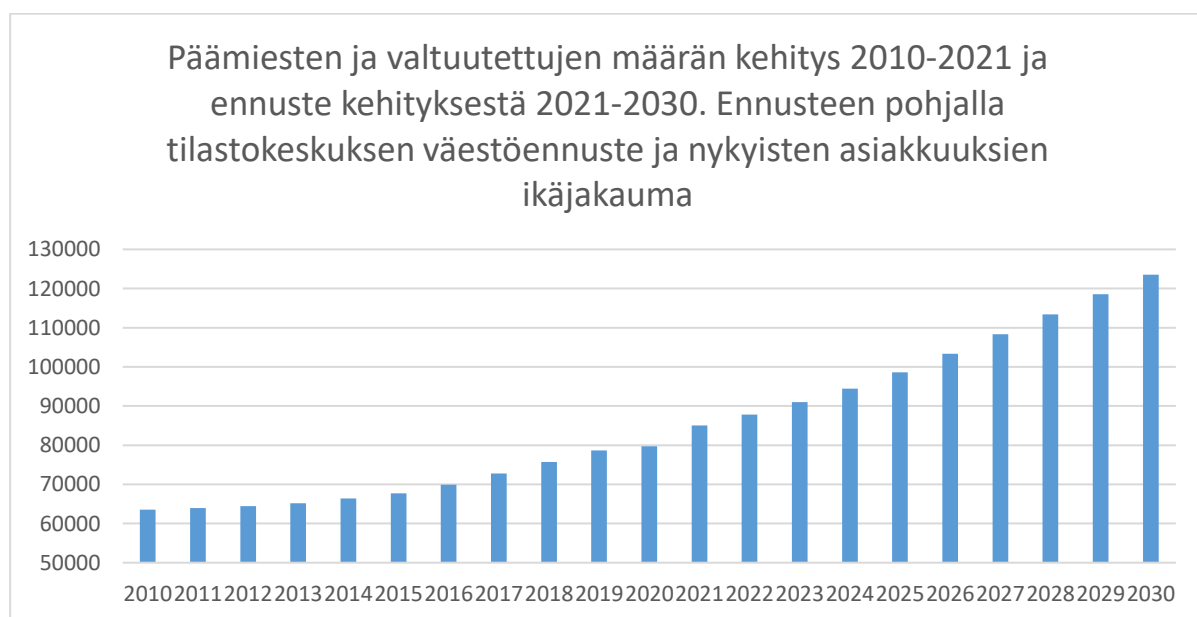
Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta

Digi- ja väestötietovirasto (DVV) kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston oikeudenhoidosta antamasta selonteosta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

DVV on pääasiassa samaa mieltä selvityksessä esiin tulleista seikoista. Tämän lisäksi DVV tuo esiin muutamia näkökohtia.

Yleinen edunvalvonta

DVV tekee jatkuvaa ja kiinteää yhteistyötä yleisen edunvalvonnan kanssa. Molemmiin puolin on todettu, että ikärakenne Suomessa on sellainen, että edunvalvonnan tarve tulee jo lähivuosina voimakkaasti kasvamaan. DVV:n teettämän arvion mukaan kasvu jatkuisi oheisen kuvan mukaisena:

13.1.2023

Holhousasioiden rekisterin tietojen mukaan 31.12.2022 edunvalvontoja ja vahvistettuja edunvalvontavaltuutuksia oli voimassa yhteensä 80 583. Voimakas kuolleisuus viime vuosina on hieman vähentänyt määrää arvioidusta, mutta jatkuvaa kasvua vireille tulleissa asioissa on merkittävästi.

Yleisillä edunvalvojilla ja yleisen edunvalvonnan ostopalvelutuottajilla oli 31.12.2022 yhteensä 37 787 päämiestä. Lisäksi yleinen edunvalvonta hoitaa erityistehtäviä (esimerkiksi tiettyyn oikeustoimeen liittyviä), joita ei merkitä rekisteriin.

DVV on panostanut edunvalvontavaltuutuksen tunnettuuden lisäämiseen mm. "omissa kässissä" yhteistyökampanjalla. Edunvalvontavaltuutusten vahvistamiset lisääntyivätkin jo vuoden 2022 aikana yli 20% verrattuna edellisvuoteen. Tavoitteena on, että valtaosa alkavista edunvalvonnoista perustuisi edunvalvontavaltakirjaan. Vuonna 2022 tähän tavoitteeseen päästiin ensimmäistä kertaa, ja alkavista edunvalvonnoista lähes 52% perustuikin edunvalvontavaltakirjaan. Edunvalvontavaltuutusten suosion kasvu ei kuitenkaan ainakaan vielä näy tavallisten edunvalvontojen vähenemisenä. Myös edunvalvontojen määrä kasvoi vuonna 2022. Erityisesti kasvu kohdistuu yleisen edunvalvonnan asiakaskuntaan. Voidaan todeta, että tällä hetkellä näyttää siltä, että edunvalvontavaltuutuksen suosion lisääntyminen saattaa hieman vähentää edunvalvojan määräämisiä silloin, kun edunvalvojan tehtävään voitaisiin määrätä yksityinen edunvalvoja (yleensä läheinen tai sukulainen). Yleisen edunvalvonnan asiakaskunnalle edunvalvontavaltuutus harvoin olisi toimiva vaihtoehto.

Palvelutarpeen jatkuva kasvu edellyttää, että yleisellä edunvalvonnalla on jatkossakin riittävät resurssit huolehtia asiakkaidensa asioista.

Holhousviranomaisena toimiva DVV toimii myös yleisten edunvalvojien toiminnan valvojana siltä osin, kuin kyse on päämiehen asioiden hoitamisesta. Vuoden 2022 aikana DVV:lle tehtiin noin 200 kantelua yleisen edunvalvojan tai edunvalvonnan palveluntuottajan toiminnasta. Asiakasmääriin nähden lukua ei voi pitää erityisen suurena. Useimmissa tapauksissa DVV ei havainnut moitittavaa yleisen edunvalvojan toiminnassa.

Yleisen edunvalvonnan muutamien ostopalveluntuottajien osalta on ilmennyt ongelmia yhteistyössä holhousviranomaisen kanssa. DVV:n toiveena olisi, että edunvalvontapiirit olisivat aktiivisempia toimenpiteissään ostopalveluntuottajien toimintaa kohtaan ja yhteisistä tulkinnoista pidettäisiin kiinni. On päämiesten oikeusturvan kannalta tärkeää, ettei esimerkiksi palkkioperusteita tulkita eri tavoin.

Uudistus, jolla mm. yleisen edunvalvonnan ja oikeusavun palvelut olisi saatettu yhden viraston (oikeuspalveluvirasto) alle, jäi tällä vaalikaudella toteutumatta. DVV toivoo, että uudistus lähitulevaisuudessa toteutettaisiin. Yhteistyötä helpottaisi hallinnollinen yhtenäisyys ja yhteinäiset tulkinnot.

Digi- ja väestötietovirasto on valmistellut tulevan hallituksen hallitusohjelmaan ehdotettavaksi mm. "Ihmislähtöinen edunvalvonta" -kokonaisuutta. Kokonaisuuteen kuuluu mm.

13.1.2023

sähköisen asioinnin mahdollistaminen edunvalvojille mahdollisesti tarvittavin lainsäädännöllisin muutoksin, edunvalvontarekisterin perustaminen, sähköisen edunvalvontavaltuutuksen mahdollistaminen ja automaation käytön mahdollistaminen edunvalvonnan valvonnassa, lähinnä vuositilien tarkastuksessa. DVV on lisäksi ehdottanut joitain muutoksia holhoustoimilakiin menettelyjen nykyaikaistamiseksi ja keventämiseksi. DVV:n käsityksen mukaan nämä muutokset helpottaisivat myös yleisen edunvalvonnan toimintaa.

Tuomioistuimet

DVV pitää tärkeänä riittävää resursointia niin yleisissä tuomioistuimissa kuin hallintotuomioistuimissakin, jotta käsittelyajat pysyvät kohtuullisina.

DIGI- JA VÄESTOTIETOVIRASTO

ylijohtaja

Aino Jalonen

johtaja

Aila Heusala